MODERNITATEA LUI DINICU GOLESCU

Dorina Tomescu
Chira Jurcă

Pompiliu Eliade a fost primul care, în a sa lucrare "Histoire de l'espirit public en Roumanie" l-a numit pe Dinicu Golescu "primul român modern"[1]. Criteriile pe care s-a bazat atunci când a formulat această concluzie la începutul veacului sunt, poate, discutabile. Oricum, Dinicu Golescu a suscitat, încă din timpul vieţii sale un interes deosebit din partea contemporanilor. Ulterior, activitatea sa literară îndeosebi, dar şi cea social-culturală a fost cercetată de personalităţi de prima mărime printre care Nicolae Iorga, Gheorghe Bengescu şi Petru V. Haneş sunt cele mai ilustre.

Activitatea literară a lui Dinicu Golescu constă în cinci lucrări, dintre care una singură este originală. "Adunare de pilde" şi "Elemente de filozofie morală" sunt traduse din limba greacă pe care Golescu o cunoştea bine. Cea de a treia lucrare "Starea de acum a principatelor", de fapt capitolul IX al lucrării lui Thomas Thorton despre Turcia şi Principatele Române, este tradusă din limba franceză şi, probabil, tot din limba franceză este tradusă şi cea de a patra, "Adunare de tractate"[2]. Chiar dacă această ultimă lucrare este considerată, pe drept cuvânt, neînsemnată din punct de vedere literar, din punctul nostru de vedere ea îşi are importanţa sa pentru că şi ea este în măsură să ilustreze modernitatea lui Dinicu Golescu. Lucrarea originală şi desigur cea mai importantă este "Însemnare a călătoriei mele", tipărită în anul 1826 în tipografia Universităţii din Budapesta şi care a văzut din nou lumina tiparului prin grija lui Nerva Hodoş în anul 1910, adică atunci când interesul cercetătorilor preocupaţi de începuturile modernităţii noastre a crescut mult. Dealtfel, reamintim că toate lucrările mai sus amintite au fost publicate între anii 1826-1827.

Până la sfârşitul sec. al XVIII şi începutul celui de al XIX-lea, literatura românilor era orientală, pentru că ea avea un pronunţat caracter bisericesc iar biserica ţinea de Orient[3]. Din acest motiv literatura avea un caracter slav la început şi grecesc mai apoi. Spre sfârşitul sec. al XVIII-lea au apărut în Ardeal, ca urmare a unirii unei părţi dintre credincioşii români de acolo cu Biserica catolică, scriitorii latinişti care s-au caracterizat prin preocupări literare şi istorice originale realizate în limba română şi deci în opoziţia faţă de literatura slavonă. Tot acum, pentru prima dată se simte şi în Principate influenţa culturii franceze. Cu alte cuvinte românii, atât din Ardeal cât şi din Principate, se întorc cu faţa spre Apus. Petre V. Haneş, referindu-se la acea perioadă de aproximativ cincizeci de ani, o consideră "o tulburare în viaţa păturii noastre culte", tulburare care a îmbrăcat diferite forme şi a purtat diferite denumiri. Cauza acestei tulburări Petru V. Haneş o vede "pornită doar din întreruperea pe neaşteptate a vieţii noastre orientale şi încercarea de înlocuire a ei cu cea occidentală. Nu se mai înţelegeau mirenii cu preoţii şi cu călugării, tinerii cu bătrânii, copiii cu părinţii, românii de peste Carpaţi cu cei de

www.mnir.ro

dincoace"[4]. Numele celor mai îndrăzneţi din acea epocă, oameni care n-au cedat nici unei consideraţii şi au făcut ca lumea să progreseze spre izbânda finală, adică înlocuirea trecutului cultural cu noi forme sunt citate cu admiraţie. În schimb, nu sunt citaţi cei care au reprezentat în viaţa lor ambele lumi, fiind o pildă pentru schimbarea care se cerea şi care devenise necesară.

Un astfel de nume a fost Dinicu Golescu. A fost mare boier, bogat, a avut aproape tot ce-şi pute dori un om cu averea şi rangul său în Ţara Românească la începutul secolului XIX. A fost mare logofăt, s-a bucurat de consideraţie din partea autorităţilor ruseşti devenite după Congresul de la Viena atotstăpânitoare în Orient, originea lui era pur românească şi ca atare, despre el nu se putea şopti că este un venetic. El se mândrea pe bună dreptatea cu trecutul familiei căruia îi aparţinea ceea ce îi dădea dreptul sâ-i privească cu superioritate pe boierii de origine nouă de peste Dunăre. Cu toate acestea, doreşte şi chiar se învredniceşte să-şi servească ţara prin cultură. Primele patru scrieri literare le publică când avea 49 iar pe cea de a cincia la 50 de ani. Curentul cel nou, noua cultură şi noile mentalităţi care veneau din Apus trebuiau sprijinite să prindă rădăcini şi în societatea noastră. Pentru aceasta se cerea o activitate intelectuală şi marele boier n-a pregetat să contribuie în această direcţie, chiar dacă făcându-o, se aşeza printre oamenii de cultură mai puţin reprezentativi.

Manifestarea lui Dinicu Golescu în plan cultural se putea face cu succes doar în direcţia pregătirii sale, adică pornind de la cultura sa de sorginte orientală. Dintre limbile de circulaţie şi care îmbrăcau o cultură mai înaltă, el cunoştea foarte bine limba greacă. De aceea şi traduce din această limbă. Îşi dă seama că doar a traduce din greceşte este prea puţin şi că este mai prejos de preocupările timpului său, timp care cerea lucrări literare în spirit occidental. Acesta este motivul pentru care îşi publică notele sale de călătorie şi se străduieşte să traducă şi să publice capitolul IX al lucrării lui Thomas Thorton. Efortul său intelectual a fost, fără îndoială, mare de vreme ce singur recunoaşte că lucrând la această din urmă traducere şi-a dat seama că nu ştia bine nici franţuzeşte nici româneşte. Pe lângă cel intelectual, Golescu a făcut, neîndoielnic, şi un efort moral considerabil. Suntem convinşi că sub acest aspect nu i-a fost deloc uşor şi plăcut să releve marile scăderi ale neamului din care şi el făcea parte. A considerat că este necesar s-o facă pentru că numai din acest punct se putea pomi pe care îndreptării, având drept model şi ţintă tocmai Occidentul pe care-l cunoscuse cu prilejul primei sale călătorii la Paris, probabil la sfârşitul anului 1801 sau începutul lui 1802. Istoricul Gheorghe Bengescu în discursul scris dar pe care n-a apucat să-l mai rostească în faţa confraţilor săi din Academia Română, face menţiune la această călătorie a lui Dinicu Golescu la Paris, arătând că pe la 1801 sau 1802 "îi fu încredinţată de a merge la Paris pentru a interesa pe generalul Bonaparte, atunci prim-consul, de soarta Principatelor Române, şi totodată pentru a regăsi urmele unui alt boier de-al nostru, logofătul Nicolae Dudescu, care, primind cu câtva timp în urmă o misiune *analoagă*, (sic) nu mai dăduse semn de viaţă compatrioţilor săi"[5]. În continuare Bengescu îşi exprimă convingerea, iar noi nu putem decât să ne raliem ei, că

www.mnir.ro

"spectacolul măreţ al civilizaţiei franceze, precum şi al bogăţiilor intelectuale din Paris, au deschis, chiar de atunci, mintea şi ochii lui Golescu asupra foloaselor culturii occidentale, pe care dânsul n-a încetat de a o admira şi de a o preconiza în tot cursul vieţii sale"[6]. S-a spus că, după cele văzute cu acest prilej, "trufia de clasă amuţise în el".

Cu toate acestea, chiar dacă a devenit un admirator sincer al acestei culturi, el n-a putut renunţa la ceea ce însuşise deja şi anume, cultura orientală.

Deci, Dinicu Golescu întruchipează în cultura noastră, pe la 1820, ambele tendinţe: şi cea orientală şi cea occidentală.

Dacă aruncăm o privire asupra culturii româneşti din anul 1815 de exemplu, vom constata că literatura religioasă era unitară pe întregul teritoriu locuit de români, aşa cum fusese în trecut, în secolul al XVII-lea de pildă, şi aşa cum este şi azi. Literatura laică însă, nu era unitară. În Ardeal se manifesta cu hotărâre tendinţa de a arăta lumii, în special celei occidentale strălucita origine a neamului nostru şi a limbii sale, scriindu-se în acest scop gramaticii şi istorii. Dincoace de Carpaţi se cânta dragostea într-un stil lăutăresc sau imitând modele greceşti. Aşadar, în cele două zone se manifestau spirite culturale diferite: în Ardeal unul occidental iar în Principate continua să se manifeste unul oriental. Era imperios, obiectiv necesară realizarea unităţii culturale a românilor. Această unitate s-a realizat prin pătrunderea lucrărilor realizate într-o parte a spaţiului românesc în cealaltă parte, precizând că sensul în care ele au circulat cu mai mare intensitate a fost din Transilvania spre Principate. Aşa au fost cărţile lui Petru Maior şi Gheorghe Şincai care au fost aduse la Bucureşti şi Iaşi. Apropierea s-a făcut însă şi cu sprijinul lui Gheorghe Lazăr care a adus la Bucureşti spiritul latinist al Şcolii Ardelene dar şi încrederea în rolul binefăcător al instituţiei şcolare. Se ştie că Gheorghe Lazăr în activitatea sa de întemeietor de şcoală nouă la Bucureşti, inaugurată în martie 1818 în încăperile bisericii de la Sf. Sava, s-a bucurat de un sprijin puternic din partea lui Constantin Bălăceanu şi ginerele său, Iordache Golescu împreună cu logofătul Ştefan Nestor

Pentru realizarea unităţii culturale a românilor în acele timpuri a lucrat după ale sale puteri şi Dinicu Golescu. În timpul refugiului său la Braşov de la 1821 a învăţat să-i preţuiască pe românii ardeleni. Revenit în ţară, atunci când a redeschis vechea şcoală de la Goleşti, începută de părintele său, Banul Radu Golescu, nu a mai recurs la serviciile unui dascăl de strană, aşa cum făcuse până atunci, ci l-a adus pe Aaron Florian[7]. A solicitat serviciile acestui profesor, nu numai pentru că dorea pentru elevii săi un om mai bine pregătit ceea ce era, fireşte, adevărat, ci şi pentru că se convinsese între timp de originea latină a românilor. În "Însemnare a călătoriei mele" arată că aducerea lui Aaron Florian este şi un îndemn la lupta noastră pentru regenerare.

Al treilea motiv pentru care Dinicu Golescu este considerat, pe drept cuvânt, un reprezentant de seamă modernităţii noastre in perioada sa de început, constă în contribuţia sa la sporirea literaturii noastre în spirit occidental. Oamenii de cultură de atunci considerau că suntem înapoiaţi pentru că şi literatura noastră

www.mnir.ro

este înapoiată. Sărăcia şi înapoierea noastră literară erau cauzate de lipsa de talente, pe de o parte, iar pe de altă parte lipsa de încurajare a celor care doreau să se afirme în cultură în general. Condiţiile externe nu erau favorabile dezvoltării unei literaturi naţionale modeme, occidentale. Influenţa celei greceşti continua încă să fie semnificativă pentru că nu exista altceva care s-o înlocuiască; stăpânirea otomană, încă puternică n-a făcut nici înainte şi nici în acea vreme nimic care să favorizeze modernismul, indiferent sub ce formă; Imperiul ţarist, cu toate mutaţiile pe care le-a cunoscut în vremea lui Petru cel Mare şi Ecaterinei a II-a era el însuşi sub aspect cultural departe de modernismul de tip occidental spre care noi am început a ne ridica privirea. Nici în interior condiţiile nu erau mai bune. Lipsea publicul cititor, adică consumatorul şi deci plătitorul acestui "produs" care se numeşte literatură. Cum să apară talente dacă literatura în limba naţională nu era solicitată şi stimulată? O altă cauză care împiedica apariţia şi dezvoltarea talentelor, era lipsa modelelor româneşti.

De aceea, pentru a îndrepta situaţia existentă atunci, s-a acţionat în mai multe direcţii: îndemn şi încurajare pentru a realiza cât mai multe traduceri; crearea de şcoli concepute ca centre de cultură, înfiinţarea de ziare, încercări de organizare a teatrului, de societăţi literare menite să formeze un public cititor. În acest sens, între 1815-1840 se constată un adevărat curent reprezentat de personalităţi ilustre ale vremii printre care, alături de Eufrosin Poteca, Iordache Golescu, Gheorghe Lazăr, Gheorghe Asachi, Ion Eliade Rădulescu şi mulţi alţii, un loc însemnat îl ocupă Dinicu Golescu. Cum am arătat mai sus, el a redeschis şcoala de la Goleşti dar şi pe cea de la Belvedere din apropierea Capitalei, unde copiii beneficiau de învăţământ gratuit, având la dispoziţie cărţi de învăţătură ce fuseseră scrise pentru ei[8].

A obţinut dreptul de la administraţia rusească să publice primul ziar românesc, "Fama Lipscăi" şi mai apoi "Curierul românesc" al lui Eliade[9]. Este cunoscută admiraţia lui Dinicu Golescu pentru Pavel Kiseleff şi ne place să credem că admiraţia sa pentru şeful administraţiei ruseşti instaurată în Principate după Tratatul de pace de la Adrianopol, se explică prin spiritul occidental al acestuia. Golescu trebuie să fi fost încântat să regăsească, măcar în parte, spiritul, mentalitatea şi cultura franceză cu care făcuse în mod direct cunoştinţă la începutul veacului.

Tot el şi-a deschis casa din Bucureşti, devenită mai târziu palat regal, pentru şedinţele Societăţii literare. Acolo s-au citit scrierile lui Eufrosin Poteca, Eliade Rădulescu şi altele. "Pe la 1826, când s-au înapoiat în Bucureşti boierii fugiţi la Braşov de teama zaverei, *Societatea literară*, înjghebată la poalele Carpaţilor îşi revăzu programul în Bucureşti şi hotărî să-şi ţină adunările în casa lui Golescu, unde se alcătui un fel de cazino. Aici se înţelese pentru prima oară la noi că se poate exprima orice simţire şi orice gândire în româneşte", aşa cum se arată în mai sus amintita lucrare a lui Gheorghe Crutzescu şi tot acolo, citându-l pe N. Kreţulescu suntem informaţi că "În etajul de jos se deschisese, de către germanul Walbaum, o librărie cu un cabinet de citire, lucru cu totul nou la noi"[10].

www.mnir.ro

A încurajat cu toată convingerea traducerile din limbi străine, el însuşi a tradus cât a putut şi cum a putut. Cu alte cuvinte, Dinicu Golescu a fost unul dintre aceia care au contribuit la formarea publicului cititor şi a gustului pentru cultură în general, pentru literatură în special. Cei care au venit după el au găsit un public care să-i înţeleagă şi să-i preţuiască. Curentul traducerilor inspirat şi sprijinit de Golescu s-a înrădăcinat atât de mult în Principate, încât la zece ani de la moartea sa avea încă tendinţa să înăbuşe dezvoltarea operelor originale, deşi inspiratorul acestei acţiuni era animat tocmai de intenţia de ale provoca.

Merită să amintim, fie şi în treacăt doar, contribuţia sa, alături de Eliade Rădulescu la crearea teatrului românesc. În acest scop, el şi-a pus la dispoziţie saloanele casei sale, atât pentru pregătirea tinerilor artişti, cât şi pentru desfăşurarea repetiţiilor şi a spectacolelor. Din dorinţa de a vedea teatrul românesc propăşind, pe lângă întreprinderile mai sus arătate, el a organizat, cu elevii săi de la şcoala de la Goleşti, un mic spectacol de teatru în limba română cu prilejul examenului de sfârşit de an şcolar. Au reuşit atunci performanţa de a juca scene din tragedia "Regulus" a lui Collin care fusese tradusă de Iancu Văcărescu[11].

În dorinţa de a contribui la opera de modernizare a societăţii româneşti, Dinicu Golescu s-a preocupat şi de propăşirea muzicii la noi, el însuşi fiind un meloman pasionat ceea ce se poate constate şi din însemnările sale de călătorie. În acest sens, Ion Ghica ne-a lăsat o interesantă consemnare: "După ce înfiinţase sub direcţia distinsului profesor şi patriot Florian Aaron o bună şcoală românească la moşia sa din judeţul Muscel, adusese de la Sibiu şi un dascăl de muzică căruia îi încredinţase instrucţiunea instrumentală a 12 ţigănuşi din care acel maestru formase doi scripcari, doi flautişti, doi clarinetişti, un oboist, un fluieraş, doi trâmbiţaşi, un toboşar şi un ţimbalist pe care îi învăţase să cânte câteva arii, precum şi valsul "O, du Lieber Augustin", cântecul popular "Was macht der Herr Papa", maiestosul imn austriac, o căzăcească şi câteva ceardaşuri". Gheorghe Crutzescu, din a cărui lucrare intitulată "Podul Mogoşoaiei" am reprodus citatul de mai sus continuă informaţiile pe această temă arătând că "Pe unul din flautişti îl chema Dinicu, era strămoşul mai multor generaţii de artişti care, cu vioara sau cu violoncelul, au încântat Bucureştii". Aşadar, sămânţa aruncată atunci de Dinicu Golescu a rodit peste timp, spre lauda nu numai a iniţiatorului şi susţinătorului, ci şi acelor care, dovedind o reală vocaţie, n-au lăsat să se stingă o flacără aprinsă cândva, cu mult timp în urmă.

Odată instruită, orchestra a făcut carieră, creându-şi propria-i istorie. Golescu a adus-o la Bucureşti unde cânta pentru el şi pentru prieteni dar şi la balurile curţii domneşti, ceea ce denotă gradul mare de profesionalism la care ţigănuşii de altădată ajunseseră.

Că este aşa, o dovedeşte şi faptul că Alexandru Ipsilanti, când a sosit în Bucureşti în 1821 a luat această orchestră care rămăsese de capul ei în Capitală, (Dinicu Golescu, împreună cu întreaga familie s-a refugiat la Braşov) o aşeză în fruntea "batalionului sacru", cerându-i să cânte Imnul Eladei şi Marsilieza lui Righas[12]. După 1830, când s-au pus bazele armatei pământene, aceleiaşi orchestre

www.mnir.ro

ai cărui membrii au fost îmbrăcaţi în uniforme militare, i-a revenit meritul de a fi prima muzică militară a tării noastre.

Aşadar, un boier român merită pe deplin calificativul de "primul român modern", pentru că a lucrat în această direcţie mai înainte şi mai mult decât cei mai mulţi dintre contemporanii săi. S-a întors printre primii cu faţa spre cultura occidentală pe care a cunoscut-o cu prilejul primei sale călătorii la Paris. Impresionat, a dorit mai mult decât oricare dintre contemporanii de un neam cu el s-o sădească printre ai săi şi, ceea ce este deosebit de important, a şi lucrat cât de mult a putut pentru a o realiza în practică. A făcut nu o simplă şcoală la conacul său de la Goleşti, ci a provocat un curent naţional de idei care a văzut în şcoală instituţia cea mai de seamă pentru propăşirea noastră culturală în sens modem. A lucrat pentru apariţia presei româneşti care a contribuit la răspândirea culturii moderne printre rornâni. Ceea ce s-a pornit în presa noastră în deceniul trei al secolului trecut nu s-a mai oprit niciodată. A lucrat cel mai mult pentru crearea unei societăţi culturale menită să slujească propăşirii noastre culturale prin literatură şi în acest scop casa sa din Bucureşti a fost permanent deschisă. I-a cunoscut în mai multe rânduri pe românii ardeleni la ei acasă, i-a preţuit şi i-a stimat. Ca nimeni altul, Dinicu Golescu a contribuit ca faptele culturale realizate de români pe ambele părţi ale Carpaţilor să fie de toţi cunoscute şi împletite să formeze o singură cultură pe care azi, cu bucurie o numim naţională. Nu ştim să fi avut cunoştinţe despre ideile luministe. Dar, în ţara lui a lucrat luminat de ideile care au schimbat Europa în veacurile XVIII şi XIX. Regretatul istoric Constantin C. Giurescu, vorbind despre însemnătatea lui Tudor Vladimirescu spunea că sângele lui şi al pandurilor săi stă la temelia statului nostru naţional modern realizat în 1918. Parafrazându-l, putem spune că la temelia culturii noastre moderne este aşezată şi osteneala celui care, mare boier fiind, s-a desprins din mentalitatea vremii sale şi a lucrat, cum a putut mai bine şi mai mult pentru viitorul modern al ţării sale.

NOTE

1. Pompiliu Eliade, Histoire de l'esprit public en Roumanie. Paris,1905 p 171
2. Petre V. Haneş, Un călător englez despre români. Bucureşti 1920 p. 134
3. Ibidem
4. Ibidem p 135
5. Despre activitatea literară a unor membrii ai familiei Golescu în cursul sec al XIX-lea vezi Gheorghe Bengescu, Discurs scris dar nerostit, Bucureşti, 1923 p. 27
6. Ibidem.
7. Gheorghe Crutzescu, Podul Mogoşoaiei, Bucureşti. 1987, p 220
8. Gheorghe Bengescu, op. cit, p 28
9. Ibidem

www.mnir.ro

10. Gheorghe Crutzescu, op. cit, p 220
11. loan Massoff, Teatrul românesc, Bucureşti. 1961 vol. I p, 119
12. Gheorghe Crutzescu, op. cit, p, 221

LA MODERNITÉ DE DINICU GOLESCU

Résumé

Dinicu Golescu merite, de tous les points de vue, le qualificatif du "premier roumain moderne" parce que il a chérché cette direction parmis les premiers de ses contemporains. Il a été un des premiers roumains du sud des Carpathes qui s'est intéressé de la culture occidentale. Une fois qu'il a prit le contact avec elle, au commencement du XIXème siècle, il a voulu l'implanter parmis les siens et pour cela il a déployé tous ses efforts.

Il a bâtti des écoles, à Goleşti et Bucarest, initiant un courent national qui voyait dans l'école l'institution la plus importante pour le developpement culturel du peuple. Il a milité pour une presse roumaine qui, au fur et à mesure, est devenu un facteur culturel actif.

Il a été l'un dès plus actifs militants pour une société cultivée qui devait developper la culture à l'aide de la littérature. Et pour cela, sa maison de Bucarest avait tout le temps ses portes ouvertes.

Il a connu les roumains de Transylvanie chez eux à leurs maisons, ils les a apprecié et estimé. Comme personne d'autre, Dinicu Golescu a fait connaître, parmis tous les roumains, les actions des roumains d'un côté ou l'autre des Carpathes. Par tout cela, nous pouvons dire, qu'il a eu un rôle important dans la formation d'une seul culture nationale roumaine.

Passionné du théatre et de la musique il a organisé des spéctacles dramatiques et il a insisté pour la création d'une orchestre, ouvrant ainsi la voie d'une musique professioniste et laicque roumaine.

On peu dire que son travail a été iluminé par les idées qui ont changé le visage de l'Europe pendant les XVIIIème - XIXème siècles.

www.mnir.ro

Fig. 1. - Craiova. Biserica fostei mănăstiri Bucovăţ. Aspectul actual.
Craiova. L'église de l'ancien monastère Bucovăţ. L'aspect actuel.

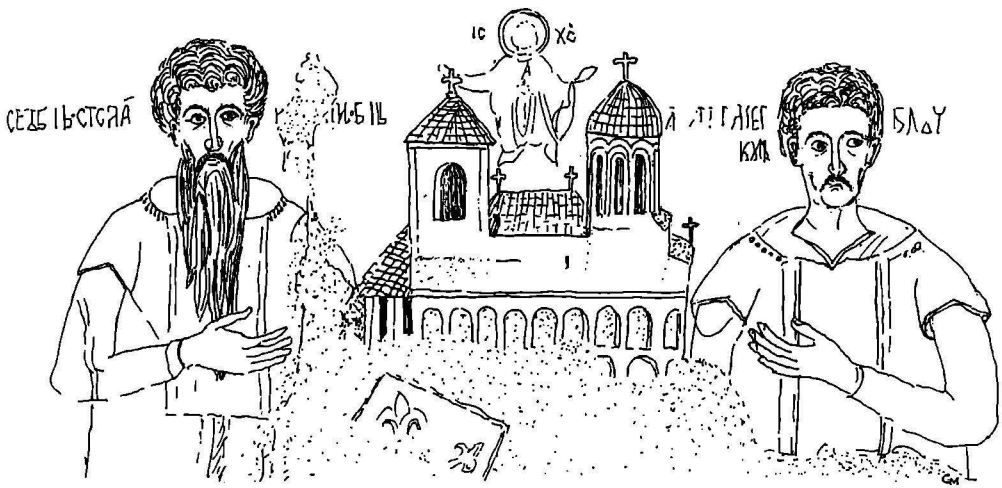

Fig. 2. - Biserica mănăstirii Bucovăţ. Pronaos. Tabloul votiv înfăţişându-i pe ctitorii Stepan, mare ban şi Pârvu, mare clucer, cu macheta lăcaşului.
L'église du monastère Bucovăţ. Pronaos. Le tableau votif représentant les fondateurs Stepan grand ban et Pârvu grand clucer avec, la maquette de l'établissement.

www.mnir.ro

Fig. 3. – Bucovăț. Imaginea bisericii ruinate, în anul 1860 (după Cezar Bolliac).
Bucovăț. L'image de l'église en ruine, en 1860 (d'après Cesar Bolliac).

www.mnir.ro

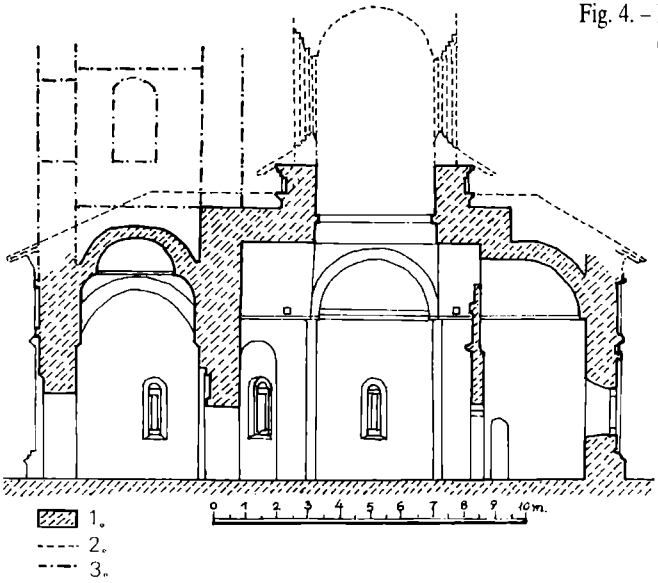

Fig. 4. – Biserica Bucovățului. Secțiune longitudinală (după Tereza Sinigalia și M. Dumitrescu).
L'église de Bucovăț. Section longitudinale (d'après Tereza Sinigalia et. M. Dumitrescu).

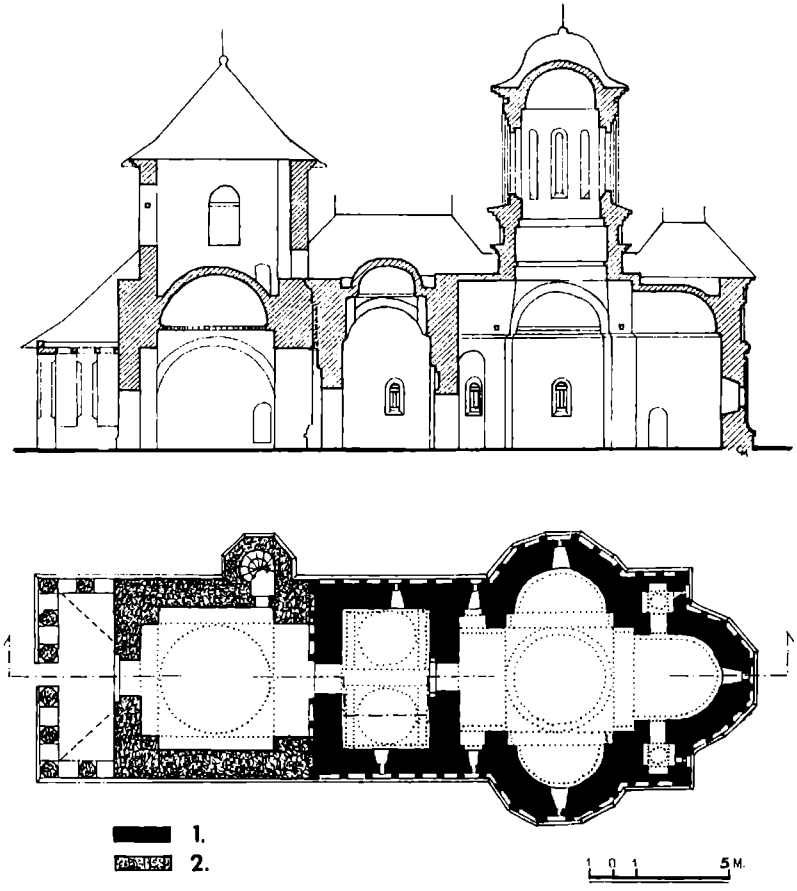

Fig. 5. – Bucovăț. Biserica. Studiu de restituire a înfățișării inițiale. Plan și secțiune.
Bucovăț. L'église. Etude de reconstitution de l'image initiale. Plan et section.

www.mnir.ro

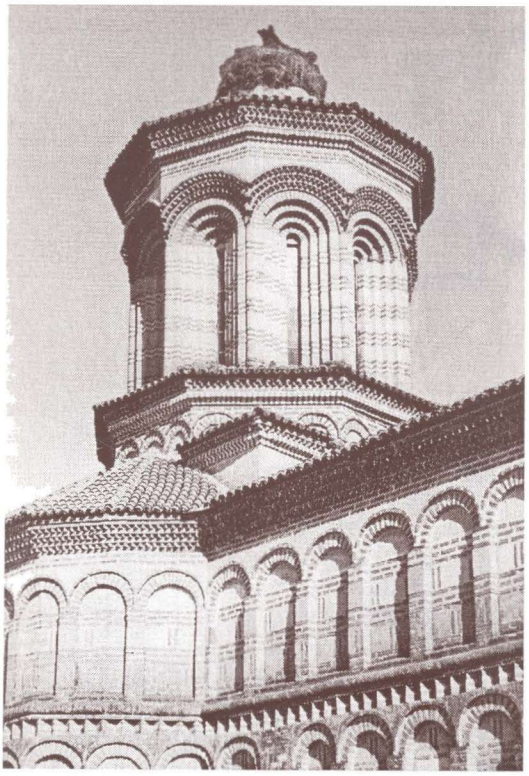

Fig. 6. – Bucovăț. Biserica Sf. Nicolae. Turla naosului în urma refacerii de CNMI în anul 1931.
Bucovăț. L'église Saint Nicolas. La tour du naos après la refaite de la CNMI en 1931.

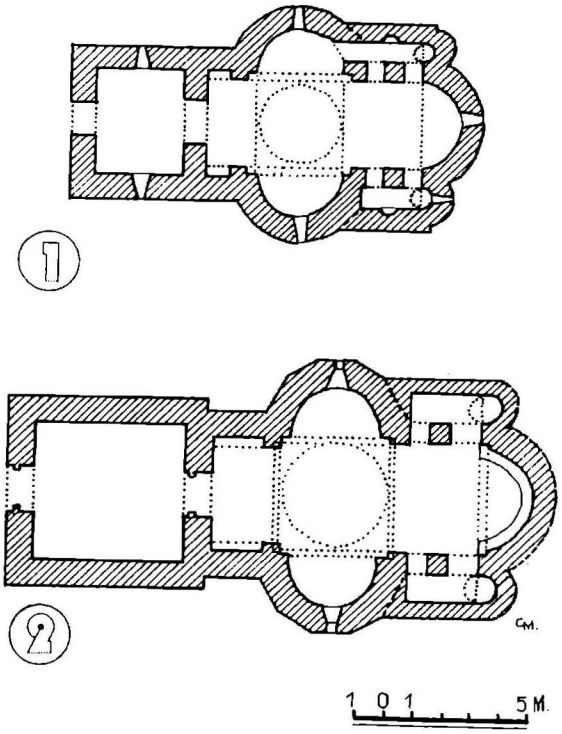

Fig. 7. – Serbia. Bisericile fostelor mănăstiri: 1. Petruša (lângă Leše); 2. Lopušnia (în Craina).
Serbie. Les églises des anciens monastères: 1. Petruša (près de Leša); 2. Lopušnia (en Craïne).

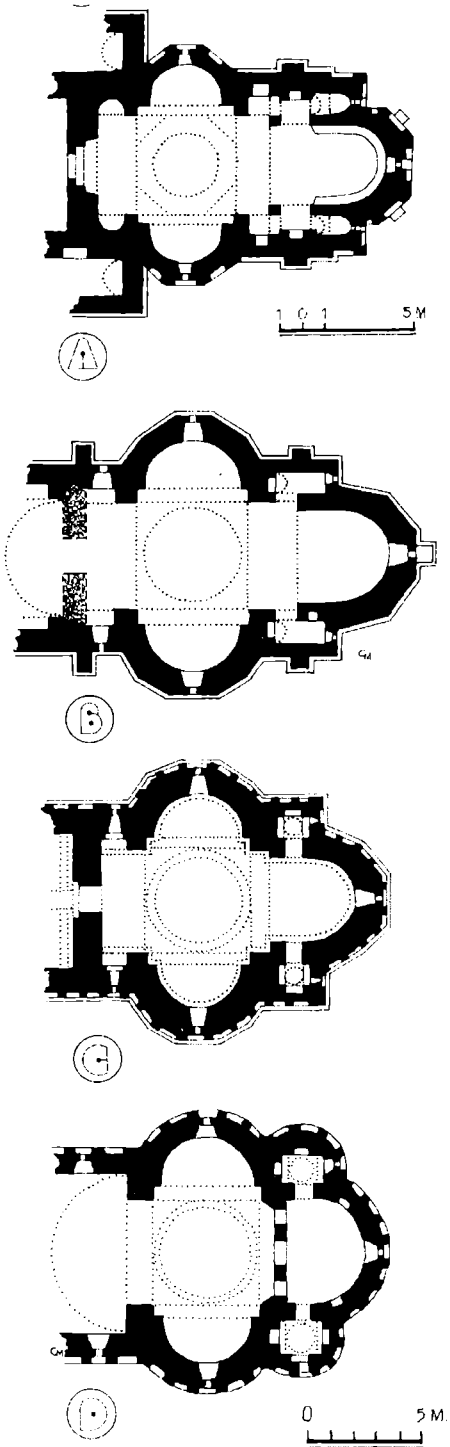

Fig. 8. – Naosul, altarul și pastoforiile bisericilor: A. Tismana (1377); B. Curtea Veche (c. 1550); C. Bucovăț (1571); D. Sadova (1633).

Le naos, l'autel et les pastophoris des églises: A. Tismana (1377); B. Curtea Veche (La Cour Ancienne, env. 1550); C, Bucovăț (1517); D. Sadova (1633).

www.mnir.ro

Fig. 9. – Biserica mănăstirii Strâmba – Gorj (1603). Pridvorul.
L'église du monastère Strâmba – Gorj (1603). Le parvis.

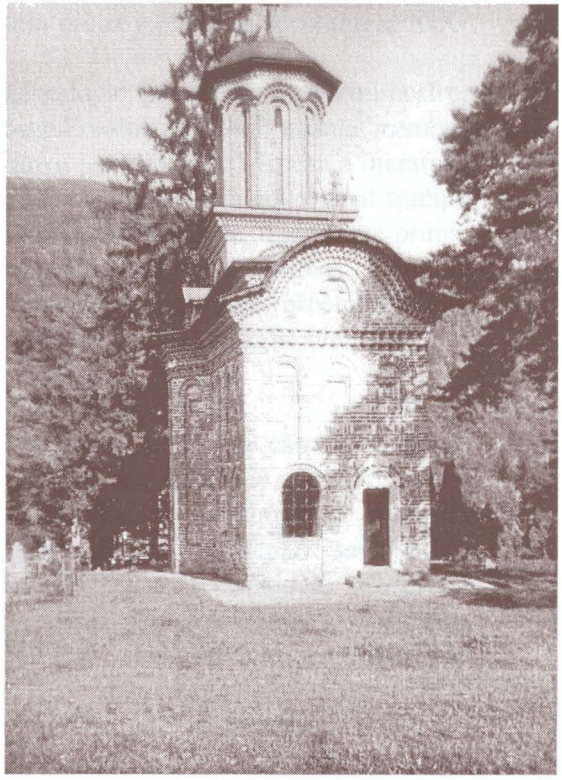

Fig. 10. – Mănăstirea Cozia. Biserica bolniței (1542).
Le monastèrere Cozia. L'église de l'hôpital (1542).

www.mnir.ro